

Toimintakertomus 2015

1. Henkilöt ja toimijat

Neuvoston jäsenet

Eeva-Liisa Lehtonen (maaliskuuhun saakka) ja Matti Raatikainen (maaliskuusta alkaen), Aalto-yliopiston kirjasto
Tua Hindersson-Söderholm, Svenska handelshögskolans bibliotek
Tiina Järvinen, Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto
Irmeli Koskimies, Taideyliopiston kirjasto/Sibelius-Akatemia
Päivi Kytömäki (syyskuuhun saakka) ja Minna Abrahamsson-Sipponen (syyskuusta alkaen), Oulun yliopiston kirjasto
Riitta Lähdemäki, Tampereen teknillisen yliopiston kirjasto
Raija Löytölä (elokuuhun saakka) ja Christina Flemming (elokuusta alkaen), Tritonia
Ari Muhonen, Jyväskylän yliopiston kirjasto
Minna Niemi-Grundström, Tampereen yliopiston kirjasto
Ulla Nygrén, Turun yliopiston kirjasto
Ulla Ohvo, Lappeenrannan tiedekirjasto
Susanna Parikka, Lapin korkeakoulukirjasto
Jarmo Saarti, Itä-Suomen yliopiston kirjasto
Pia Södergård, Åbo Akademis bibliotek
Kimmo Tuominen, puheenjohtaja, Helsingin yliopiston kirjasto

Pysyvät asiantuntijat

Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
Pentti Vattulainen, Varastokirjasto

Työvaliokunta

Tiina Järvinen, Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto
Riitta Lähdemäki, Tampereen teknillisen yliopiston kirjasto
Minna Niemi-Grundström, Tampereen yliopiston kirjasto
Ulla Nygren, Turun yliopiston kirjasto
Ulla Ohvo, Lappeenrannan tiedekirjasto
Kimmo Tuominen, puheenjohtaja, Helsingin yliopiston kirjasto

Neuvoston ja työvaliokunnan yhteistyösihteeri

Jussi Piipponen, Helsingin yliopiston kirjasto

2. Neuvoston kokoukset 2015 ja kokousten keskeisimmät asiat

29.1.2015 Helsingin yliopiston kirjasto, Kaisa-talo

- SYN:n verkkosivut ja verkkonäkyvyys
- SYNin toimintasuunnitelma 2015
- Tutkimuksen tuen ja informaatiolukutaidon verkostojen puheenjohtajien ja ohjausryhmien nimittäminen sekä varajohtajien foorumin puheenjohtajan valinta

4.5.2015 Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto

- Suomen yliopistokirjastojen neuvoston sääntöjen muutos

- Sisällönkuvailuverkoston, Kustannuslaskennan työkalupakki -työryhmän sekä informaatiolukutaitoverkoston asema ja tulevaisuus
- SYN:n verkkosivujen uudistustyö
- Mentorointiohjelman palaute ja mahdollinen jatko
- Kansalliskirjaston strategiatyö
- Finnan käyttöönoton tilanne yliopistoissa ja uusi Finnan palvelusopimus

9.10.2015 Tampereen teknillisen yliopiston kirjasto

- Kausijulkaisuihin ja kirjoihin liittyvät puitesopimukset
- SYNin uudet verkkosivut
- Sisällönkuvailuverkoston lakkauttamisen aikataulu ja verkoston tulevaisuus
- Finnan uusi palvelusopimus ja e-aineistojen metadataan liittyvät lisenssikysymykset
- RDA:han siirtyminen
- Kansalliskirjaston strategiatyön ja ohjausjärjestelmän esittely
- SYNin ehdokas Kuvailustandardien kansalliseen kehittämisryhmään
- Asiakaskyselyt

4.12.2015 Turun yliopiston kirjasto, Turku

- Suunnitelmat Varastokirjaston ja Kansalliskirjaston yhdistämisestä
- SYNin toimintakertomus 2015
- Verkostojen, työryhmien ja työryhmäedustajien toiminta
- SYNin vuoden 2016 toiminnan suunnittelu
- Opinnäytteiden digitaalisten versioiden pysyvä säilyttäminen

Kokouspöytäkirjat ovat luettavissa SYNin verkkosivuilta (yliopistokirjastot.fi/kokoukset).

3. Strategiset päämäärät (strategia 2013–2017)

Suomen yliopistokirjastojen neuvoston toimintaa ohjaavat seuraavat strategiset päämäärät:

- 1) Työhyvinvointi, osaamisen kehittäminen ja verkostoituminen
- 2) Toimintojen ja prosessien rakentava uudistaminen
- 3) Innovatiiviset tietopalvelut suomalaisen tutkimuksen ja korkeakouluopiskelun menestykseksi

Strategia 2013–2017 on kokonaisuudessaan luettavissa SYNin verkkosivuilla (yliopistokirjastot.fi/syn/strategia/).

Strategian tavoitteita päivitetään vuosittain. Myös strategian tavoitteisiin nojaava toimintasuunnitelma on luettavissa SYNin verkkosivuilla (yliopistokirjastot.fi/syn/toimintasuunnitelma/).

4. Neuvoston strategisten päämäärien ja toimintasuunnitelman mukainen toiminta vuonna 2015

4.1 Työhyvinvointi, osaamisen kehittäminen ja verkostoituminen

SYNin strategiassa ja vuoden 2015 toimintasuunnitelmassa työhyvinvointiin, osaamisen kehittämiseen ja verkostoitumisen liittyviksi kriittisiksi menestystekijöiksi on linjattu osaamisen kehittäminen, johtamisosaaminen sekä osaamisen ja hyvin käytäntöjen jakaminen. Seuraavassa esitellään tähän strategiseen päämäärään liittyvää toimintaa kriittisten menestystekijöiden mukaan jaoteltuna.

Osaamisen kehittäminen ja johtamisosaaminen

Varajohtajien foorumi järjesti Turussa 5.11. johtamisosaamisen teemapäivän otsikolla Tulevaisuuteen johtaminen. Ohjelmassa oli luentoja ja työpajatyöskentelyä. Paikan päällä oli noin 30 osallistujaa ja etäyhteyden avulla tapahtumaa seurasi 15 ihmistä. Tapahtuma sai kiittävää palautetta.

Varajohtajien foorumin jäsenet laativat artikkelin osaamisen kehittämisen (mukaan lukien kehittävä dialogi) toimenpiteistä SYNin jäsenkirjastoissa. Artikkelin ilmestyy vuoden 2016 ensimmäisessä Signumissa.

Osaamisen ja hyvien käytäntöjen jakaminen

Vuonna 2014 käynnistetty mentorointiohjelma saatiin päätökseen. Päätöstilaisuus järjestettiin 10.2. Helsingissä. Mentorointiohjelmaan osallistui 15 aktoria. Mentorointiohjelman päätteeksi toteutettiin palautekysely, jonka tulokset osoittivat, että ohjelmaan osallistuneet olivat tyytyväisiä ohjelmaan (keskiarvo vastauksista 4 asteikolla 1–5).

Kolmesta viiteen päivään kestäviä henkilökuntavaihtoja tehtiin SYNin jäsenkirjastojen välillä viisi kappaletta. Tätä lyhyempiä, yhden tai kahden päivän vaihtoja oli myös viisi.

Neuvoston piirissä toimivat tutkimuksen tuen verkosto, sisällönkuvailuverkosto ja yhteiskirjastojen verkosto, tietoaineistoverkosto, varajohtajien foorumi sekä KDK-ryhmä jatkoivat toimintaansa toimintasuunnitelman mukaisesti.

Neuvoston kokouksessa 4.5. päätettiin perustaa uusi oppimisen tuen verkosto, ja samalla lakkautettiin informaatiolukutaidon verkosto. Oppimisen tuen verkosto toimii foorumina, joka kokoaa yhteen kaikki oppimista tukevat palvelut ja edesauttaa niiden kokonaisvaltaista kehittämistä.

Tehtiin myös päätös lakkauttaa sisällönkuvailuverkosto vuoden 2015 lopussa. Kansalliskirjasto perustaa sisällönkuvailuryhmän jatkamaan yhteistyötä alalla. Lisäksi tehtiin päätös lakkauttaa Kustannuslaskennan työkalupakki -työryhmä vuoden 2015 lopussa.

4.2 Toimintojen ja prosessien rakentava uudistaminen

Toimintojen ja prosessien rakentavaan uudistamiseen kuuluviksi kriittisiksi menestystekijöiksi on määritelty strategiassa SYNin tiedepoliittisen roolin vahvistaminen sekä yliopistokirjastojen tietoaineistotarjonnan kehittäminen tieteen, opetuksen ja korkeakouluopiskelun kansallisena infrastruktuurina. Seuraavassa on esitelty SYNin toimintaa kriittisten menestystekijöiden mukaan ryhmiteltynä.

SYNin tiedepoliittisen roolin vahvistaminen

Kimmo Tuominen ja Ulla Nygrén tapasivat johtaja Riitta Maijalan ja muita opetus- ja kulttuuriministeriön edustajia ministeriössä 1.4.

Susanna Parikka on osallistunut kirjastolain uudistamista valmistelemaan työryhmään SYNin edustajana.

Lisäksi KDK-hankkeen ohjausryhmässä SYNiä on edustanut Minna Niemi-Grundström. Ohjausryhmässä on käsitelty hankkeen eri osien (Finna, KDK-PAS, kokonaisarkkitehtuuri) I

Muuta sidosryhmäyhteistyötä on toteutettu niin ikään kaavailulla tavalla. Kimmo Tuominen vieraili UNIFI:n kokouksessa syyskuussa. Esillä olivat lehtipaketteihin liittyvät neuvottelut. SYN on vaikuttanut Kansalliskirjaston strategian muotoiluun aktiivisesti. Kansalliskirjaston johtokunnassa SYNin edustajana on toiminut Ulla Nygrén. SYN oli myös edustettuna Kansalliskirjaston strategiapajassa toukokuussa (Kimmo Tuominen, Riitta Lähdemäki, Minna Niemi-Grundström ja Ulla Nygrén).

SYN on osallistunut kirjastojen yhteisten palveluiden ohjausjärjestelmään useilla tavoilla.

Minna Niemi-Grundström on toiminut korkeakoulujen edustajana Finnan strategiatyöryhmässä. Finnan konsortioyhmässä SYNiä on edustanut Jarmo Saarti. Konsortioyhmässä keskeisenä tavoitteena on ollut Finnan kehitystyön ohjaaminen paremmin yliopistojen toimintatarpeita tukevaksi.

FinELibin ohjausryhmässä neuvostoa ovat edustaneet Ulla Nygrén ja Eeva-Liisa Lehtonen). Eeva-Liisa Lehtosen tilalle SYNin edustajaksi nimettiin 4.5.2015 Riitta Lähdemäki. Johtokunnan työskentelyssä painopiste on ollut FinELibin strategian valmistelussa osana Kansalliskirjaston strategiatyötä.

Lisäksi SYNillä on ollut edustaja Kansalliskirjaston Tiedonhallinnan ohjausryhmässä (Minna Niemi-Grundström) ja Kirjastoaineistojen kuvailun ohjausryhmässä (Raija Löytölä).

SYNin sidosryhmäyhteistyö on toteutunut myös Varastokirjaston suuntaan. Varastokirjaston johtokunnassa ovat toimineet SYNin edustajina Ulla Nygrén (puheenjohtaja) ja Jarmo Saarti (varapuheenjohtaja). Keskeinen tehtävä johtokunnassa on ollut uudistetun aineistojen vastaanottopolitiikan vaikutusten seuranta. Tässä yhteydessä voidaan todeta myös rästien purkamisen onnistuminen ja uusien tilojen käyttöönoton vaikutus aineiston vastaanottoon ja käsittelyyn.

Yhteistyötä on myös ollut CSC:n kanssa Tuuli-projektissa, jossa toteutetaan työkalu tutkimusdatan hallinnan suunnitteluun.

SYN on uudistanut viestintäänsä vuoden aikana. SYN uusia verkkosivuja valmisteltiin keväällä ja uudet sivut julkistettiin 29.6. Uudet sivut palvelevat osoitteessa yliopistokirjastot.fi. Sivustouudistukseen yhteydessä myös SYNin logo uudistettiin. Lisäksi SYNin Facebook-sivujen ilmettä uudistettiin verkkosivujen ilmettä vastaavaksi, ja facebook-sivun aktiiviseen käyttöön viestinnän välineenä on panostettu. SYNin blogi siirrettiin osaksi uusia verkkosivuja. Kaiken kaikkiaan blogissa julkaistiin 10 kirjoitusta. Kirjoittajia oli 6 yliopistokirjastosta.

SYNin edustajat ovat esiintyneet useita kertoja sidosryhmäfoorumeilla. Esimerkiksi Kirjastoverkkopäivillä lokakuussa Kimmo Tuominen piti esityksen yliopistokirjastoista avoimen tieteen edistäjinä.

Yliopistokirjastojen tietoaineistotarjonnan kehittäminen tieteen, opetuksen ja korkeakoulu-opiskelun kansallisena infrastruktuurina

SYNin Tietoaineistoverkosto on jatkanut toimintaansa, ja verkoston jäsenille on joulukuussa järjestetty ACP-palaveri aineistobudjetin teosta niukassa rahoitustilanteessa.

Tuleviin lehtipaketteja koskeviin neuvotteluihin valmistautuminen on ollut vahvasti esillä SYNin piirissä. SYNin työryhmä Elsevier-sopimuksen valmistelua varten toimi 4.5.2015 saakka. SYNin kokouksessa toukokuussa Päivi Kytömäki kertoi neuvotteluihin valmistautumisesta.

Lehtipaketteja koskeviin neuvotteluihin liittyvään kansalliseen strategiaryhmään valittiin Kimmo Tuominen ja Minna Niemi-Grundström. SYN on osallistunut neuvotteluihin liittyvän tiedotuksen suunnitteluun ja toteutukseen.

4.3 Innovatiiviset tietopalvelut suomalaisen tutkimuksen ja korkeakouluopiskelun menestykseksi

Innovatiiviset tietopalvelut suomalaisen tutkimuksen ja korkeakouluopiskelun menestykseksi strategisena päämääränä sisältää seuraavat kriittiset menestystekijät: tutkijan tietoympäristön kehittäminen, integroituminen tutkimusprosesseihin, integroituminen opiskeluprosesseihin, tieteellisen julkaisuprosessin edistäminen ja tukeminen sekä tutkijoiden tiedonhallintataitojen tukeminen.

Tutkijan tietoympäristön kehittäminen

Sisällönkuvailuverkosto valmisteli uutta, aihelähtöistä sisällönkuvailuopasta korvaamaan aiemman formaattikeskeisen sovellusoppaan. Opas on tarkoitus saada käyttöön vuoden 2016 alussa. Verkosto myös järjesti yhdessä Kansalliskirjaston ja Helsingin yliopiston kirjaston kanssa 18.11. Sisällönkuvailupäivän, jota seuraamaan ilmoittautui paikalle saliin 65 ja etäyhteydellä 261 osallistujaa.

SYNin KDK-ryhmä on määritellyt yhteisesti sovitut termit kirjastojen omiin Finna-näkymiin. Lisäksi ryhmä on kerännyt tietoa siitä, kuinka moni yliopistokirjasto on ottamassa Finnan käyttöön ja millä aikataululla.

Tutkimuksen tuen ja hallinnon verkoston (TUHA) koordinaatioryhmässä SYNiä edustivat Susanna Parikka (helmikuun loppuun saakka) ja Tua Hindersson-Söderholm (maaliskuusta alkaen). Ryhmän järjestämässä TUHA-seminaarissa esiteltiin SYNiä ja yliopistokirjastoissa tehtävää työtä bibliometriikan saralla.

Integroituminen tutkimusprosesseihin

Bibliometrisen osaamisen kehittämiseen liittyen SYNin tutkimuksen tuen verkosto järjesti yhteistyössä OKM:n ja CSC:n kanssa bibliometriikkaseminaarin 16.10. Helsingissä. Lisäksi bibliometriikkaan liittyvistä koulutustarpeista on tehty kysely verkoston jäsenille.

Tieteellisen julkaisuprosessin edistäminen ja tukeminen

SYN on aktiivisesti seurannut avoimen tieteen ympärillä käytävää kansainvälistä keskustelua, ja SYN on organisaationa allekirjoittanut Elsevierin tiukentunutta rinnakkaistallennuspolitiikkaa koskevan COARin ja SPARCin julkilausuman.

SYNin tutkimuksen tuen verkosto on mukana avointa tiedettä tukevassa Tuuli-projektissa, joka käynnistyi maaliskuussa. Tuuli-projektin tuloksena syntyvä työkalu aineistonhallintasuunnitelmien laatimiseen on yksi ATT-hankkeen avoimen tieteen kansallisista palveluista. SYNin edustajana Tuuli-projektin ohjausryhmässä on ollut Minna Toikka Turun yliopiston kirjastosta.

SYNin edustajana Julkaisufoorumin ohjausryhmässä on toiminut Kimmo Tuominen.

Tutkijoiden tiedonhallintataitojen tukeminen ja integroituminen opiskeluprosesseihin

SYN perusti oppimisen tuen verkoston lakkautetun IL-verkoston tilalle. Tavoitteena on ollut perustaa foorumi, joka kokoaisi yhteen kaikki oppimista tukevat palvelut ja edesauttaisi niiden kokonaisvaltaista kehittämistä. Verkoston vetäjäksi valittiin Ulla Ohvo ja verkoston koordinaattoriksi Marja Talikka Lappeenrannan tiedekirjastosta.

5. Kooste seminaareista, kyselyistä, neuvoston lausunnoista ja kannanotoista, neuvoston verkostoista ja työryhmistä sekä edustuksista 2015

Seminaarit

- SYN mentorointiohjelma, päätöstilaisuus 10.2.
- Tuuli-projektin starttiseminaari 24.3.
- Avoin tiede -seminaari Oulu 8.5.
- Bibliometriikkaseminaari 16.10.
- Oppimisen tuen verkoston käynnistämistilaisuus 7.10. Lappeenranta
- Johtamisosaamisen teemapäivä 6.11. Turku
- Sisällönkuvailupäivä 18.11. (yhdessä Kansalliskirjaston ja Helsingin yliopiston kirjaston kanssa)

Kyselyt

- Mentorointiohjelman palautekysely
- Finnan käyttöönottoon liittyvä kysely (KDK-ryhmä)

Lausunnot ja kannanotot

- Lausunto koskien suomenkielistä käännöstä standardista ISO 2789:2013 Tieto ja dokumentointi – Kirjastojen kansainvälinen tilastostandardi.
- Tekijänoikeuslain muutosehdotus (lainauskorvauksen laajentaminen yliopisto- ja ammattikorkeakoulukirjastoihin)

Verkostot ja työryhmät

- Varajohtajien foorumi: puheenjohtaja Risto Heikkinen (Jyväskylän yliopisto)
- Informaatiolukutaitoverkosto: puheenjohtaja Ulla Nygrén (lakkautettiin 4.5.2015)
- Oppimisen tuen verkosto (perustettiin 4.5.2015), puheenjohtaja Ulla Ohvo
- Sisällönkuvailuverkosto: puheenjohtaja Jaakko Tuohiniemi (HY)
- Tietoaineistoverkosto: puheenjohtaja Pia Södergård
- Tutkimuksen tuen verkosto: puheenjohtaja Tua Hinderesson-Söderholm
- Yhteiskirjastojen verkosto: puheenjohtaja Raija Löytölä (elokuuhun saakka), Ulla Ohvo (elokuusta alkaen)
- Kustannuslaskennan työkalupakki -työryhmä: puheenjohtaja Pekka Pasanen (Aalto)
- KDK-työryhmä: puheenjohtaja Minna Niemi-Grundström
- Elsevier-työryhmä: puheenjohtaja Päivi Kytömäki (lakkautettiin 4.5.)

Neuvoston edustukset

Edustukset Kansalliskirjaston työryhmissä

- Kansalliskirjaston johtokunta 1.4.2014–31.3.2018: Ulla Nygrén, varalla Ari Muhonen
- Verkkoaineistojen hankinta-ohjausryhmä (FinELib) (2013–2016): Ulla Nygrén (varajäsen Kimmo Tuominen), Eeva-Liisa Lehtonen (4.5. asti) ja Riitta Lähdemäki (4.5. alkaen) (varajäsen Minna Niemi-Grundström)
- Tiedonhallinnan ohjausryhmä (2012–2016): Minna Niemi-Grundström pj. (varajäsen Jarmo Saarti)
- KDK-asiakasliittymä Finnan konsortio-ryhmä (2014-2015): Jarmo Saarti (varajäsen Susanna Parikka)
- KDK-käytettävyystyöryhmä: Toni Raja-Hanhela (LaY), (varajäsen Tiina Jounio (OY))
- Kansallinen kirjastoaineistojen kuvailun ohjausryhmä: Raija Löytölä
- Kuvailustandardien kansallinen kehittämissyhmä: Jarmo Saarti (nimetty 9.10.)

Muut edustukset

- Julkaisufoorumin ohjausryhmä TSV (2012–2015): Kimmo Tuominen
- Kirjastot.fi ohjausryhmä (2014-2015): Veera Ristikartano (HY)
- Kirjastojen kansallinen käyttäjäkyselytyöryhmä: Terhi Sandgren (HY) (varaedustaja Matti Kalliola MPKK)
- Kirjastolain uudistamista valmisteleva työryhmä (23.2.2015–29.2.2016) Susanna Parikka
- Kirjastotoiminnan vaikuttavuuden arviointiryhmä: Jarmo Saarti, Susanna Parikka, Marita Ahola (Tritonia)(28.8. saakka) ja Minna Niemi-Grundström (28.8. alkaen)
- OKM:n Kansallinen digitaalinen kirjasto -hankkeen ohjausryhmä (2014-2016): Minna Niemi-Grundström
- OKM:n Avoimen tieteen ja tutkimuksen (ATT) asiantuntijaryhmä (2014–2017): Aila Louhelainen (OY)
- OKM:n Avoimen tieteen ja tutkimuksen selvitysryhmät
 - Julkaisujen avoimen saatavuuden edistäminen: Tiina Jounio (OY) ja Kimmo Koskinen (HY)
 - Tietomalliselvitys: Liisa Hallikainen (LaY) ja Pauli Assinen (HY)
 - Vaikuttavuus selvitys: Aila Louhelainen (OY), Elise Johansson (TY) ja Jukka Englund (HY)
- Tietohuoltokomitea: Kaisu Kesonen (TY) (4.5.2015 saakka) ja Maria Kovero (HY) 4.5.2015 alkaen
- TUHA koordinaatioryhmä: Tua Hindersson-Söderholm
- Tutkimus-PAS -ryhmä: Hanna Värri (LUT)
- Tuuli-projektin ohjausryhmä: Minna Toikka (TY)
- Varastokirjaston johtokunta (1.3.2013–29.2.2016): puheenjohtaja Ulla Nygrén, varapuheenjohtaja Jarmo Saarti